

АЁЛЛАР МАНФААТЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШНИНГ ОИЛАВИЙ- ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ

Хусайнова Соҳиббахон

Ҳуқуқ магистри

АННОТАЦИЯ

Аёллар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш масалалари ҳар доим давлат ва жамият эҳтиёжиди бўлиб келган. Бу ҳолат муайян давлатда шаклланган урф-одатлар, кишиларнинг дунёқараши ва жамиятдаги диний-дунёвий ақидаларнинг таъсирида турлича бўлиши мумкин. Бироқ ҳамма ҳолатларда ҳам давлатлар аёллар ҳуқуқларини ҳимоя қилишда, уларга нисбатан бўлиши мумкин бўлган турли тайзиқ ва тажовузлар учун кескин ва қаъий чораларни кўришига ҳаракат қиладилар. Ҳозирги кунда жаҳон ахборот воситаларида тарқалаётган аёлларга нисбатан бўлаётган жинсий тусдаги таъмагирлик ва зўравонлик бу борадаги турли даъволарнинг юзага келаётганлиги бутун дунё миқёсида аёллар ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг янада долзарблик касб этаётганлигини кўрсатади. Қолаверса, аёллар ҳуқуқларини оилавий-ҳуқуқий таъминлаш ҳам муаммоли масалалардан саналади.

***Калим сўзлар:** аёллар ҳуқуқлари, қонунлар, оила ҳуқуқи, алимент, бола ҳуқуқи, кафолатлар, мулк ҳуқуқи, таъминот, даъво*

FAMILY-LEGAL BASIS OF PROTECTION OF WOMEN'S INTERESTS

Khusainova Sohibakhon

Master of Laws

ABSTRACT

Issues of protection of women's rights have always been in the need of the state and society. This situation can be different due to the influence of traditions, people's worldview and religious-secular beliefs in the society. However, in all cases, states try to take drastic and decisive measures for the protection of women's rights, for various harassments and attacks that may be against them. The sexual abuse and violence against women that are spreading in the world media today, and the emergence of various claims in this regard, shows that the protection of women's rights is becoming more urgent on a global scale. In addition, family-legal protection of women's rights is also considered a problematic issue.

***Keywords:** women's rights, laws, family law, alimony, child rights, guarantees, property rights, maintenance, lawsuit*

КИРИШ

Ўзбекистонда ҳам аёллар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ишлари самарадорлиги ошириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 2 февралдаги ПФ-5325-сон “Хотин-қизларни қўллаб-қувватлаш ва оила институтини мустаҳкамлаш соҳасидаги фаолиятини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармони қабул қилинди. Мазкур Фармон хотин-қизларни қўллаб-қувватлаш соҳасидаги мавжуд муаммолар келтириб ўтилган ҳолда қуйидаги ташкилий-ҳуқуқий тусдаги тадбирлар ва аниқ чоралар белгиланган: фуқаролар йиғинларида “хотин қизлар билан ишлаш ва оилаларда маънавий-ахлоқий қадриятларни мустаҳкамлаш бўйича мутахассис” лавозими жорий этилди ва эндиликда ушбу масалалар билан махсус мутахассис шуғулланиши тизими жорий этилди.

Аёллар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш соҳасидаги амалга оширилган мазкур ислохотлар силсиласида ушбу муносабатларни ҳуқуқий тартибга солувчи қонунчиликни такомиллаштириш ҳам муҳим аҳамиятга эга ҳисобланади. Шу боис аёллар ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг оилавий-ҳуқуқий масалалари ва Ўзбекистон Республикасининг оила қонунчилигида белгиланган аёллар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш механизмларини изоҳлаш долзарбдир¹.

Ўзбекистоннинг халқаро шартномаларини тузиш, бажариш, тўхтатиб туриш ва денонсация (бекор) қилиш тартиби 1995 йил 22 декабрда қабул қилинган “Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномалари тўғрисида”ги қонуни билан белгиланади.

МУҲОКАМА ВА НАТИЖАЛАР

Оила муносабатлари соҳасига тааллуқли ва Ўзбекистон қўшилган халқаро ҳужжатлар каторига

- 1) 1948 йил 10 декабрда қабул қилинган Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси;
- 2) 1959 йил 20 ноябрда қабул қилинган Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги конвенция;
- 3) 1919 йилда Женевада қабул қилинган ва 1952 йил 28 июнда қайта кўриб чиқилган “Оналикни муҳофаза қилиш тўғрисида”ги Конвенция;

¹ Силина К. С. Проблема реализации прав женщин в области брачно-семейных отношений и материнства в современном обществе / К. С. Силина. Текст : непосредственный // Молодой ученый. 2021. – № 15 (357). С. 262-264. URL: <https://moluch.ru/archive/357/79966/> (дата обращения: 10.10.2022).

4) 1966 йил 16 декабрда қабул қилинган “Иқтисодий, ижтимоий ва маданий ҳуқуқлар тўғрисида”ги Халқаро пакт (ҳужжат) киради.

МДХ аъзолари бўлган давлатлар ўртасида оилавий муносабатларни тартибга солишда 1993 йил 22 январда Минскда қабул қилинган ва 1993 йил 6 майда Ўзбекистон ратификация қилган “Фуқаролик, оилавий, жинсий ишлар бўйича ҳуқуқий ёрдам ва ҳуқуқий муносабатлар тўғрисида”ги Конвенция муҳим ўрин эгаллайди. Ушбу Конвенцияда белгиланган қоидалар оила ҳуқуқи жиҳатидан МДХ мамлакатлари ўртасида 1993 йилда тузилган икки томонлама шартномаларда назарда тутилган қоидаларга яқинлиги билан ифодаланади.

Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси 16-моддасига кўра:

1. Балоғат ёшига етган эркаклар ва аёллар ирқи, миллати ёки диний белгилари бўйича ҳеч қандай чеклашларсиз никоҳдан ўтишга ва оила қуришга ҳақли. Улар никоҳдан ўтишда, никоҳда турган вақтларида ва уни бекор қилиш вақтида бир хил ҳуқуқдан фойдаланади.

2. Никоҳдан ўтаётган ҳар икки томоннинг эркин ва тўлиқ розилиги асосидагина никоҳ тузилиши мумкин.

3. Оила жамиятнинг табиий ва асосий ҳужайраси саналади ва жамият ҳамда давлат томонидан ҳимоя қилинишга ҳақли.

Шунингдек, Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси 25-моддасига биноан ҳар бир инсон ўзининг ҳамда оиласининг саломатлиги ва фаровонлигини таъминлаш учун зарур бўлган турмуш даражасига эга бўлиш, жумладан кийим-кечак, озиқ-овқат, тиббий хизмат ва зарур ижтимоий хизматга эга бўлишга ҳамда ишсизлик, касаллик, ногиронлик, бевалик, қарилик ёки унга борлиқ бўлмаган шароитларга кўра тирикчилик учун маблағ бўлмай қолган бошқа ҳолларда таъминланиш ҳуқуқига эга².

Оналик ва болалик алоҳида ғамхўрлик ва ёрдам ҳуқуқини беради. Барча болалар, никоҳда ёки никоҳсиз туғилишидан қатъи назар, бир хил ижтимоий ҳимоядан фойдаланиши керак.

Қолаверса, Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси 26-моддаси 3-қисмида белгиланишича, кичик ёшдаги болалари учун ота-оналар таълим турини танлашда имтиёзли ҳуқуққа эгадир.

Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги конвенцияда қуйидаги асосий ҳолатлар белгиланган:

² *Cohen D. Domestic Violence on the World Stage: Using International Standards as a Framework for Change in United States // Journal on Gender, Race and Justice. 2014. Vol. 4. 1. 1.*

1) Болаларга нисбатан барча хатти-ҳаракатларда, улар ижтимоий таъминот масалалари билан шуғулланувчи давлат ёки хусусий муассасалар, судлар, маъмурий ёки қонун чиқарувчи органлар томонидан содир этиладими-йўқми, бундан қатъи назар, боланинг манфаатлари яхшироқ таъминланишига биринчи даражали эътибор берилади (3-модда).

2) Бола туғилган заҳоти рўйхатга олинади ва туғилган дақиқасидан бошлаб исм билан аталиш ва фуқароликка эга бўлиш, шунингдек, иложи борича, ўз ота-онасини билиш ва уларнинг ғамхўрликларидан баҳраманд бўлиш ҳуқуқларини олишга ҳақли ҳисобланади (7-модда)

3) Иштирокчи-давлатлар бола ўз ота-онасидан уларнинг хоҳишларига зид равишда айрилиб қолмаслигини таъминлайдилар, ваколатли органлар суд қарорига биноан қўлланилган қонун ва тартиб-русумга мувофиқ тарзда бундай айрилиш боланинг энг яхши манфаатлари йўлида зарур деб топган ҳолатлар бундан мустаснодир³. Бундай ажрим, масалан, ота-она болага шафқатсизлик билан мунособатда бўлган ёки унинг ҳақида ғамхўрлик қилмай қўйган ёхуд ота-она алоҳида яшаётган ҳамда бола яшайдиган жойга нисбатан қарор қабул қилиш зарурати пайдо бўлган у ёки бу аниқ ҳолатда зарур бўлиши мумкин (9-модда).

4) Бола ўзининг фикрини эркин ифодалаш ҳуқуқига эга: бу ҳуқуқ ҳар қандай турдаги ахборотни, чегарасидан қатъи назар, оғзаки, ёзма ёки босма шаклда, санъат асари кўринишида ёки боланинг танловига кўра бошқа воситалар ёрдамида излаш, олиш ва узатиш эркинлигини ўз ичига олади. Бундай ҳуқуқнинг амалга оширилиши баъзи бир чеклашларга дуч келиши мумкин, бироқ бундай чеклашлар фақат қонунда кўзда тутилган чеклашлардан иборат бўлади, бу қуйидагилар учун зарур:

a) бошқа шахсларнинг ҳуқуқлари ва обрўсини ҳурмат қилиш учун;

b) давлат хавфсизлиги ёки жамоат тартибини (ordre public), аҳолининг соғлиғи ёки маънавиятини муҳофаза қилиш учун (13-модда).

Ўзбекистон Республикаси Оила кодекси (кейинги ўринларда ОК)да аёллар ҳуқуқларини ҳимоя қилишга қаратилган кўплаб ҳуқуқий кафолатлар белгиланган. ОКнинг 2-моддаси оилавий муносабатларда аёл ва эркакнинг тенг ҳуқуқлилигига бағишланади. Ушбу моддага кўра бундай тенглик қуйидаги тамойиллар асосида амалга оширилади:

³ Ибрагимов А.М., Хадисова Р.Г. Международная защита прав женщин на современном этапе // <https://cyberleninka.ru/article/n/mezhdunarodnaya-zaschita-prav-zhenschin-na-sovremennom-etape>

- 1) эркак ва аёлнинг ихтиёрий равишда никоҳланиб тузган иттифоқи;
- 2) эр ва хотиннинг шахсий ҳамда мулкӣ ҳуқуқлари тенглиги;
- 3) ички оилавий масалаларнинг ўзаро келишув йўли билан ҳал қилиниши;
- 4) оилада болалар тарбияси, уларнинг фаровон ҳаёт кечириши ва камолоти ҳақида ғамхўрлик қилиш;
- 5) вояга етмаган ва меҳнатга лаёқатсиз оила аъзоларининг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш устуворлиги.

Мазкур тамойиллар оилавий муносабатларда аёлларнинг ҳуқуқлар эркаклар билан тенг эканлиги, ички оилавий масалаларни ҳал қилишда уларнинг фикри билан ҳисоблашиш лозимлиги каби ўта муҳим принципал қоидаларни ифодалайди⁴.

ОКнинг 4-моддаси учинчи қисмига кўра, она ва бола манфаатларини муҳофаза қилиш аёлларнинг меҳнати ва соғлиғини сақлашга доир махсус тадбирлар кўриш, меҳнатни оналик билан боғлаб қўшиб олиб бориш учун аёлларга шароит яратиш, оналик ва болаликни ҳуқуқий ҳимоя қилиш, моддий ва маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш йўли билан таъминланади.

Оилада аёллар ҳуқуқлари ҳақидаги гап кетганда оналик ва болаликнинг муҳофазаси масалаларига тўхталиб ўтмасликнинг иложи йўқ, албатта. Оилада она ва боланинг манфаатларини ҳимоя қилишнинг кўплаб механизмлари белгиланган. Кўп ҳолларда она ва боланинг манфаатлари бир-бирига мувофиқ кўрилади ва уларни алоҳида ҳолда талқин этиш мумкин эмас. Хусусан, ҳомиладорлик даврида ва бола ҳаётининг дастлабки даврларининг унинг манфаатларини она ифода этади ва инсофли она учун боланинг манфаатларини устувор тус касб этади. Бунда қонун ҳужжатларида туғирикқача бўлган даврда аёлнинг ўзини ва унинг ҳомиласини ҳимоя қилишга оид нормалар назарда тутилган. Хусусан, ҳомиладорлик ва туғиш келин никоҳ ёшига етмасидан никоҳ қайд этилиши учун асослардан бири саналади (ОКнинг 15-моддаси), шунингдек ҳомиладорлик ва туғиш никоҳланувчилар никоҳни қайд этиш учун белгиланган бир ойлик муддат ўтмасидан олдин ҳам никоҳни рўйхатдан ўтказиш имконин беради (ОКнинг 13-моддаси). Мазкур нормалар аёлнинг қонуний никоҳда фарзандли бўлиши ҳамда боланинг юридик расмийлаштирилган оилада туғилиши ва ўсиши учун шароитларни мустаҳкамловчи нормалар ҳисобланади.

⁴ Субочева А.Р., Каргина Н. В. Проблемы современного ценностного отношения к материнству в России // Научные труды Московского гуманитарного университета. 2019. № 1. С. 33–39.

Аёлнинг оилавий муносабатлардаги ҳуқуқларини ҳимоя қилиш механизмлари бевосита эр-хотиннинг шахсий-номулкий ва мулкӣ ҳуқуқларни амалга оширишдаги тенглигида ҳам намоён бўлади. Масалан, эр-хотиннинг болалар тарбияси ва оила турмуш масалалари ҳал этишдаги тенглиги (ОКнинг 21-моддаси), эр-хотиннинг никоҳ давомида орттирилган мол-мулки уларнинг умумий мулки ҳисобланиши (ОКнинг 23-моддаси), умумий мулкни тасарруф этишда эр-хотиннинг ҳуқуқлари тенглиги (ОКнинг 24-модда) оилада аёлларнинг ҳуқуқлари юридик жиҳатдан тенг ва улар ушбу масалаларни биргаликда келишиб ҳал этишлари белгиланган.

Никоҳдан ажралиш масалаларида ҳам аёллар ҳуқуқларини ҳимоя қилишга оид махсус механизмлар белгиланган⁵. Жумладан, ОКнинг 39-моддасига кўра, хотиннинг ҳомиладорлик вақтида ва бола туғилганидан кейин бир йил мобайнида эр хотиннинг розилигисиз никоҳдан ажратиш тўғрисида иш қўзғатишга ҳақли эмас.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2011 йил 20 июлдаги 6-сонли “Судлар томонидан никоҳдан ажратишга оид ишлар бўйича қонунчиликни қўллаш амалиёти тўғрисида”ги қарорининг 6-бандига биноан гарчи эр туғилиш тўғрисидаги ёзувлар дафтариди боланинг отаси сифатида ёзилмаган бўлса ҳам, никоҳдан ажратиш тўғрисида иш қўзғатиши мумкин эмас ва мазкур қоида бола ўлик туғилган ёки бир ёшга тўлмай вафот этган ҳолларга ҳам татбиқ этилади.

Хотиннинг никоҳдан ажратиш тўғрисида иш қўзғатишга розилиги бўлмаган ҳолларда, судья даъво аризасини қабул қилишни рад этади, агар у қабул қилинган бўлса, суд иш юритишни тугатади. Никоҳдан ажратиш тўғрисидаги иш хотиннинг розилиги билан қўзғатилган бўлиб, ишни суд мажлисида кўриш вақтида у никоҳдан ажратишга қарши эътироз билдирган, шунингдек хотиннинг ҳомиладорлиги ва унинг никоҳдан ажратишга розилиги йўқлиги ишни апелляция, кассация ёки назорат инстанциясида кўриш вақтида маълум бўлган барча ҳолларда ҳам иш юритиш тугатилиши лозим.

Шуни назарда тутиш лозимки, ОК 39-моддасида кўрсатилган ҳолатлар мавжудлиги никоҳдан ажратиш тўғрисидаги даъво хотин томонидан қўзғатилишига тўсқинлик қилмайди.

Одатда никоҳга кириш жараёнида эр ва хотин ўзлари учун умумий фамилия танлашади ёки уларнинг ҳар бири ўз фамилиясида қолади. Агар хотин

⁵ Беспалов, Ю. Ф. Российская семья и российская женщина: социально-правовой аспект // Семейное и жилищное право. — 2019. — № 6. — С. 1–10. Доступ из СПС «КонсультантПлюс».

никоҳга киришганида эрининг фамилиясини олган бўлса, никоҳдан ажралганидан сўнг ўз хоҳишига кўра ушбу фамилияни сақлаб қолишга ҳақли ҳисобланади.

Болаларнинг насл-насабини белгилашда аёлларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилишга оид қоидалар назарда тутилган. Хусусан, ОКнинг 60-моддасига кўра, боланинг шу онадан туғилганлиги (оналик) фуқаролик ҳолати далолатномаларини қайд қилиш органи томонидан тиббий муассасанинг ҳужжатларига кўра, бола тиббий муассасада туғилмаган ҳолда эса, бошқа далилларга асосан белгиланади.

Оила қонунчилигига кўра, оналикни белгилаш – оталикни белгилашга қараганда энгилроқ таомил ҳисобланади. Бу, энг аввало, бола туғилишининг ташқи томони – аёлнинг ҳомилани кўтариб юриш юкидан халос бўлиши билан боғлиқ. Шунингдек, қонун боланинг онаси уни тукқан аёл эканлиги тамойилидан келиб чиқади ва шу йўл билан оналик ва айни пайтда суррогат она – эмбрионни ҳомилани кўтариб юриш мақсадида имплантация қилинган аёл ҳуқуқларини ҳимоя қилади. Бу ҳолат боланинг онаси сифатида эътиро этилиш суррогат онага тегишли ҳисобланади. Мазкур қоида ОКнинг 207-моддаси учинчи қисмида белгиланган бўлиб, унга биноан ўзаро никоҳда бўлган ва бошқа аёлга ҳомилани ривожлантириш мақсадида эмбрионни кўчиришга ёзма розилик берган шахслар болани тукқан аёлнинг (қондош онанинг) розилиги билангина боланинг ота-онаси деб ёзилиши мумкин.

Амалдаги қонунчиликка кўра, аёлнинг никоҳ тузилгандан кейин ёки эрининг ўлими, никоҳдан ажратилганлиги ёхуд никоҳ ҳақиқий эмас деб топилганлиги туфайли никоҳ тугаганидан сўнг уч юз кун ичида туғилган боласи никоҳда туғилган бола ҳисобланади.

Агар никоҳ тугаганидан кейин уч юз кун ичида бола туғилса ва бу даврда аёл янги никоҳга кирган бўлса, бола янги никоҳда туғилган ҳисобланади. Бундай ҳолларда собиқ эр ёки унинг ота-онаси боланинг насл-насаби ҳусусида низолашиш ҳуқуқига эга.

Оталикни белгилаш муносабатларида ҳам аёллар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш механизмлари назарда тутилган бўлиб, унга кўра, боланинг онаси билан никоҳда бўлмаган шахснинг оталиги ўзини боланинг отаси деб тан олган шахс ва онанинг фуқаролик ҳолати далолатномаларини қайд қилиш органига биргаликда топширган аризасига биноан белгиланади (ОКнинг 61-моддаси).

Аёллар ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг навбатдаги механизми алимент муносабатларида ўз ифодасини топган. Жумладан, оила қонунчилиги эр-хотин

бир-бирига моддий ёрдам бериши шартлиги белгиланган бўлиб, мазкур қоида аёллар ҳуқуқларини ҳимоялаш кафолати сифатида муҳим аҳамиятга эга. Ушбу қоиданинг амал қилиш механизми сифатида ОКнинг 117-моддаси хотин ҳомиладорлик даврида ва ўртада бола туғилган кундан бошлаб уч йил давомида, ўртадаги ногирон бола ўн саккиз ёшга тўлгунча ёки болаликдан I гуруҳ ногирони бўлган ўртадаги болага қараган ёрдамга муҳтож хотин ёрдам беришга қодир бўлган эрдан суд тартибида таъминот (алимент) олиш ҳуқуқига эга эканлиги сифатида мустаҳкамланган.

Шунингдек, алимент муносабатларида ҳам оила қонунчилиги аёллар манфаатларини таъминлаш, аёлга собиқ эри томонидан таъминот беришга оид нормаларни мустаҳкамлайди. ОКнинг 118-моддасига мувофиқ, етарли маблағга эга бўлган собиқ эр (хотин)дан собиқ хотин ҳомиладорлик даврида ва ўртада бола туғилган кундан бошлаб уч йил давомида суд тартибида алимент талаб қилиш ҳуқуқига эгадир.

Мазкур қоида аёлнинг ҳомиладорлик даври ва бола туғилганидан кейин аёл унинг тарбияси билан машғул бўлган даврда уч йилгача унга таъминот бериш мажбуриятини эрнинг зиммасига юклайди. Оила қонунчилигида бола уч ёшга тўлгунча аёлга тўланиши лозим бўлган алиментнинг миқдори борасида аниқ норма мавжуд эмас. Фикримизча, мазкур ҳолатда эр ёки собиқ эр томонидан хотин ёки собиқ хотинга тўланиши лозим бўлган таъминот (алимент) миқдори бола парвариши билан банд бўлган аёлнинг моддий таъминоти учун етарли даража бўлиши лозим.

Оилавий-ҳуқуқий муносабатларда аёллар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш муаммоларидан бири оиладаги эр-хотин ҳуқуқларининг тенглиги ва оилавий масалаларни ўзаро келишиб ҳал этиш тамойилларининг бузилиши билан боғлиқ. Бунда эр ёки хотиндан бирига нисбатан оила бошлиғи иборасининг қўлланилиши аёллар ҳуқуқларининг бузилишига олиб келиши мумкин. Маълумки, ўзбек оиласида эрнинг ўрни, унинг жамиятда ва оилада тутган мавқеа ҳамда диний нуқтаи назардан эркак оила бошлиғи сифатида кўрилади ва оиланинг ташқи муносабатларида у оила бошлиғи сифатида кўрилади. Бу ҳолат миллий менталитетдан келиб чиқади, албатта. Бироқ бу ҳолатни қонунчилик даражасида белгилаш оилавий муносабатларда аёл ва эркакнинг тенг ҳуқуқлиги (ОКнинг 2-моддаси) борасидаги тамойилнинг бузилишига сабаб бўлади. Шу сабабли Ўзбекистон Республикасининг 2012 йил 26 апрелдаги ЎРҚ-327-сон “Оилавий тадбиркорлик тўғрисида”ги қонуннинг 5-моддасида белгиланган 5-моддасидаги “оила бошлиғи” атамаси ОКнинг 2-моддасига зид

бўлганлиги сабабли чиқариб ташланиши мақсадга мувофиқдир. Зеро, оилавий корхонада “оилавий корхона бошлиғи” атамасининг ўзи етарли ҳисобланади ва оила бошлиғи атамсининг қўлланилишига муайян эҳтиёж мавжуд эмас ва ушбу атама ҳеч қандай “ҳуқуқий юкни” ҳам кўтармайди.

ХУЛОСА

Оилада аёлларнинг мулкӣ ҳуқуқларини кафолатлар билан боғлиқ муаммолар бугунги кунда алоҳида долзарблик касб этади. Бу ҳолат эр-хотининг никоҳдан ажралиши ва аёлларнинг кўп ҳолларда моддий таъминотсиз қолиши билан боғлиқ. Ҳозирги кунда эр-хотин мол-мулкнинг икки тартиби: умумий ва шартномавий тартиби амал қилаётган шароитида, айниқса никоҳ шартнома тузишда аёллар ҳуқуқларини устувор даражада белгилаш, оила-никоҳ муносабатлардан келиб чиқадиган ахлоқий ва ҳуқуқий қоидаларни бузиш ёки уларни четга чиқиш учун муайян мулкӣ санкцияларни белгилаш аёллар ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг оилавий-ҳуқуқий механизмларни кучайтиришга хизмат қилади. Бунда агар эр-хотинни яраштириш имкони бўлмаса, ажралишда айбдор бўлган томонга нисбатан мулкӣ санкциялар белгилаш, моддий таъминотдан бош тортган томонга нисбатан маъмурий жазоларни белгилаш оилалар барқарорлиги таъминлашга хизмат қилади.

REFERENCES

1. Силина К. С. Проблема реализации прав женщин в области брачно-семейных отношений и материнства в современном обществе / К. С. Силина. Текст : непосредственный // Молодой ученый. 2021. – № 15 (357). С. 262-264. URL: <https://moluch.ru/archive/357/79966/> (дата обращения: 10.10.2022).
2. Имамов, Н. Ф. (2014). Авеста-источник гражданского права. *Молодой ученый*, (5), 353-355.
3. Cohen D. Domestic Violence on the World Stage: Using International Standards as a Framework for Change in United States // *Journal on Gender, Race and Justice*. 2014. Vol. 4.
4. Имомов, Н. (2018). ЗАДАЧИ ГРАЖДАНСКОГО КОДЕКСА: ПРАВОВОЕ ОПРЕДЕЛЕНИЕ ИЛИ ПРАВОВОЕ УПОРЯДОЧЕНИЕ СОЦИАЛЬНЫХ ОТНОШЕНИЙ. *Review of law sciences*, (1), 43-49.
5. O'G'Li, A. A. M. (2022). KORPORATSIYA USTAV KAPITALI FUNKSIYALARI VA UNGA OID MILLIY QONUNCHILIK NORMALARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI. *Academic research in educational sciences*, 3(8), 109-113.

6. Ибрагимов А.М., Хадисова Р.Г. Международная защита прав женщин на современном этапе // <https://cyberleninka.ru/article/n/mezhdunarodnaya-zaschita-prav-zhenshin-na-sovremennom-etape>
7. Имомов, Н. (2020). ЭСТОППЕЛЬ И ЕГО ВЫРАЖЕНИЕ В ГРАЖДАНСКОМ ПРАВЕ. *Review of law sciences*, 2(Спецвыпуск), 43-48.
8. Azimjon, I. (2022). ZARAR–YURIDIK SHAXS ISHTIROKCHILARI VA BOSHQARUV ORGANLARI FUQAROLIK-HUQUQIY JAVOBGARLIGINING ZARURIY SHARTI SIFATIDA. *Educational Research in Universal Sciences*, 1(3), 114-118.
9. Субочева А.Р., Каргина Н. В. Проблемы современного ценностного отношения к материнству в России // Научные труды Московского гуманитарного университета. 2019. № 1. С. 33–39.
10. Имомов, Н. (2019). ESSENCE OF CIVIL-LAW TOOLS IN THE ANTI-CORRUPTION SYSTEM. *Юридик фанлар ахборотномаси*, (3), 41-45.
11. Azimjon Abdumo'min o'g, I. (2022). XO'JALIK JAMIYATINI QAYTA TASHKIL ETISHDA KREDITORLAR MANFAATLARI KAFOLATINI OSHIRISH MASALALARI.
12. ИМОМОВ, Н. (2018). THE TASKS OF THE CIVIL CODE: REGULATION OF SOCIAL RELATIONS OR DETERMINATION OF RIGHTS. *Юридик фанлар ахборотномаси*, (1), 43-49.
13. Беспалов, Ю. Ф. Российская семья и российская женщина: социально-правовой аспект // Семейное и жилищное право. — 2019. — № 6. — С. 1–10. Доступ из СПС «КонсультантПлюс».
14. Корёғдиев, Б. У. Ў. (2022). ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ ШАРТНОМАЛАРНИНГ ЮРИДИК ФАКТ СИФАТИДАГИ ТАЛҚИНИ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(7), 271-278.